

7. Seznam příloh

7.1. Narativní rozhovor s Anatolem

Anatol: Rodina tam držela pohromadě a když přijížděli na návštěvu (příbuzný): to znamená strejdové, tety atd. A když si k nim přijela na návštěvu nebo oni k tobě, tak tam se pokládala otázka na jak dlouho? Ale tím bylo myšleno, že ne kdy už vypadnete, ale proč jste přijeli třeba jen na jeden den, jakože proč nezůstanete dýl. A nikdy se neřešilo, jak se to řeší v Čechách, přijede návštěva, co budeme vařit? To se tam neřešilo nikdy. Otázka zní, jak je to teď? To nevím, ale tenkrát to tak fungovalo, že se přijelo na návštěvu a já teď ze svého úhlu pohledu, když to řeknu, že když my jsme přijeli k tetě (táta měl dvě ségry), když jsme k nim přijeli na návštěvu, a to je jedno že jsme se ani nehlásili, prostě jsme se sbalili a jeli jsme tam, někdy se volalo dopředu, že přijedeme. Přijedeš tam a oni zrovna, třeba to bylo v létě, nebo na podzim, nebo na jaře, sázeli brambory, nebo něco dělali na zahradě, tak jsi přijela, převlíkla jsi se a zapojila ses do té akce co se tam zrovna dělo a nikdy se nic extra nevyvařovalo, prostě to, co jedli oni to jsme jedli my. Tak celý ten týden, co tam člověk byl, nebo těch pár dní tak jsi jim pomáhala stou prací, co bylo potřeba na tom baráku nebo na tom hospodářství. Tím myslím hospodářství s několika poli. Někde se sekala tráva, někde byly brambory, řepa, protože v hospodářství vždycky byly prasata, slepice, někdo měl husy, někdo ne, kráva a telátko a něco jim musíš dát na zimu k papání. Tak se dělalo seno, řepa, brambory, jedny se dávali takový, dávali se do kahátu. Dal se takový dlouhý trojúhelník, vysokej podle brambor, a od těch brambor bylo vždycky dost, tak se šlo na statek, půjčili se koně a vyorali se brambory a vždycky přišla ta rodina a pomohla, dva dny, podél toho, jak se to dodělalo. Jeden druhému pomáhal.

Výzkumník: A nějaké tradice v rámci narozenin?

Anatol: no narozeniny, když se šlo na vojnu třeba jako chlap, když byl kluk v rodině, tak se dělali velké oslavy. Svatba se dělala na tři dny, když už většinou 3 dny. Dělali se větší oslavy v rámci možností, kdo co mohl, ale rodina vždy jeden druhému pomáhal. Postavili se stany. Strejda L. zrovna stavěl barák, to si pamatuju jako špunt, tak jsme tam nosili cihly.

Sylvie: Vy jste tam měli takový ty s těma maskama? Nějaký ty Holčenský nebo

Anatol: To bylo na Silvestra a pak se chodilo posejvat.

Sylvie: To je zvyk jak se háže rýže.

Anatol: Ne, tam se házelo zrní, protože je to novej rok, a tudíž aby v tom novém roce, aby bylo doma uklizeno a aby bylo obilí, aby se dařilo. Proto se to dělalo tím že, vlastně jak se

říká, jak na novej rok, tam po celý rok. Tak tam bylo že se chodilo posejvat. 1. vždycky se přišlo po ránu se posejnavalo, a přálo se jim štěstí, těm dotyčným. Aby se jim prostě dařilo.

Sylvie: jak oni to zpívali? Seju seju

Anatol: Posevaju s novom horem pozdravljaju. Přeju ti úrodu, aby ta rodina, manželky, ženy uklízeli.

Výzkumník: Co rodinné zvyky, celoroční?

Víra: spíš se brali české zvyky a dali se do ukrajinštiny a ukrajinský zvyk a ten jsme počestili.

Víra: klasické Vánoce, jsme neslavili, klasický český, slavil se silvestr. Dělali se tam klasický český jídla třeba.

Anatol: stolování byli jinčí. Například jak se tůká s vajíčkama. To je na Velikonoce.

Víra: To je ale stejně ukrajinský zvyk. To je pravoslavný zvyk. My k Čechům nepatříme, co dělají češi na narozeniny udělají chlebičky, jednohubky, dort a čau, čipsy, slaný, nebo něco takového a na Ukrajině, pokud ten stůl po tím žrádlem se na narozeniny nerozesejpal. Tak to nebyly narozeniny.

Sylvie: To jsou jak narozeniny u T.

Anatol: Na stůj se dávali řízky, nejdou to klasický řízky, jako řízky, ale jsou to řízky. Nedělaj se v obalu ale v těstíčku. Já, když řeknu blbě, tak, tady, když koupíš maso na guláš, tak natočíš takových řízků, že se tady nažere 150 lidí. Když děláš klasický řízky tak je uděláš 4 z kila masa. Z toho kila se jich nají 20 lidí. Ty řízky se dělali, když se zabíjelo prasátko, jak je to maso prorostlé, tak ty kousky, z toho se dělali ty řízky původně. Nevyhazovalo se to, protože by to byla škoda, tak se do toho tůklo dvakrát paličkou. My jsma dělali klobáši a jitničky.

Víra: Bude se ti hodit tohle, google neví, co jsou sodovky.

Anatol: Karbanátky se dělali malinký, a s řízkami a karbanatkami se jedl kompot.

Sylvie: Šuba to je taky takový klasický

Anatol: Šuba to je ukrajinský ale neumím ji dělat, Chutná mi, ale neumím ji dělat.

Víra: Tak třeba boršč, my jsme vařili boršč bez masa.

Anatol: Kecy

Víra: Maminka věčně dělala bez masa

Anatol: Kecy, zeptej se bráchy. Táta dostával maso.

Víra: Máma ho dělala ze žebírek.

Anatol: vždycky se dělá z masa.

Víra: tak proč mě učila bez masa.

Sylvie: když se něco řeší a neví se rady, tak se obvolá půlka rodiny.

Výzkumník: Co holčenská? Význam?

Anatol: Vznikla na MDŽ.

Adla: Když vychází na 9. tak se chlastá v celé autobuse, to je novejš zvyk.

Anatol: Na vesnici se dodržovala, jako dámská volenka. Protože do půlnoci, můžou jen ženský pobízet tančit. Když tam jdeš s partnerkou, tak si jí musel koupit kytičku. Ty jsou ručně vyráběny. Tak chlap vždy musel koupit kytičku. Kytka na levo nezadaná, a na pravo zadaná. A to bylo i na svatbě vždycky.

Víra: Další byla tradice, co se dodržovala na pohřbech, ale ta je ukrajinská, že se na hostině k fotce zesnulého dá panák a na ten panák se položí chleba.

Anatol: to asi vše co vím.

7.2. Narativní rozhovor s Věnceslavem

výzkumník: Jaké jsou zvyky a tradice? Třeba jak probíhají Velikonoce.

Věnceslav: tradičně barvím vajíčka v cibuli, tak jako vždycky. Barvili jsme je takhle na Ukrajině i tady.

Víra s: pomlázky pleteme, já pletu a píšťalky jsem dělal, ale teď už nemusíme, krávy nepaseme, tak neděláme píšťalky

výzkumník: Je něco na Vánoce

Věnceslav: Normální cukroví, koláčky se pekli, pod stromeček dárky, tak jako obvykle

Víra s: Nebylo to 24. prosince, ale dávali se na nový rok. Dárky jsme si nedávali takový, jak je to dnes. Co jsme potřebovali se koupilo během roku, nebo se udělalo.

Věnceslav: na Vánoce se dávala taková maličkost, aby se neřeklo

Víra s: já bych spíš řekl, že se dárky nedávali, ale jak chcete

Věnceslav: Na Ukrajině se nedávali, ale tady už jo

Víra: tady už se to dělá, jak se to dělá. Vyjde malý dítě ven a oni se ho zeptají co si dostal k Vánocům. Teď už ne samozřejmě, teďka dáváme dětem, my většinou dáváme peníze, a pořídte si co potřebujete.

Věnceslav: protože mi neodhadneme velikosti, něco, aby to nosili, ani s věcmi se jim netrefíš.

Víra s: Dále pak Holčenská. Na silvestra byl maškarní ples, tak se tancovalo do rána. Byl už od sedmi od osmi večera asi do jedenácti, to se všichni z kulturáku rozešli

domů, každej měl svou partu. Vypilo se posedělo se a pak se v jednu o půlnoci vrátilo a tancovalo se do rána a člověk přinesl jídlo a pití.

Věnceslav: Přijmuli jsme spoustu zvyků od Ukrajinců třeba Holubci, tak jak je děláme mi, tak je Češi nedělají.

Víra s: boršť vaříme, ten se tady nevaří, šťovíkový boršť vaříme, a jinak potraviny nevím.

Věnceslav: nemáme svíčkovou, knedlo vepřo zelo, to jo.

Víra s: tam se žilo jinak, byla tam samá práce, a nebyl na to čas. Muselo se sušit seno, byla drůbež, seno, husy prasata. Dělalí jsme zabíječky, takový ty český. Vždy se zabíjelo jedno prasátko před Vánocema a druhý na jaře, záleželo, jaká byla úroda obilí a já nevím, krmení pro prasata nebo pro krávu, podle toho měl zvířata a pořád se dřelo. Do práce jsme jeli na osmou a v pět jsme jeli domů, kde jsme pracovali. Vyjížděli jsme v půl šestý a chodili jsme tři kilometry pěšky. Dál už nevím.

výzkumník: co třeba když se narodí dítě?

Víra s: jo pro dítě, tak to se dělali, když se narodilo díle, tak se vyšivali čepičky. To se chystalo předem. Zavinovačky, vše se vyšivalo. Holčička měla červenou a chlapec měl mordou. Dělalí se křtiny, tak se sešla celá rodina. Když byla zabíječka tak to se sešlo 15-20 lidí. Sešli se příbuzný, tak se udělal mozek, jitrnice, jelita, tlačinka, to muselo bejt. Co se chtělo udit, co jsme odložili, špek sádlo se odkládalo na soli. A všechno se peklo na domácím sádle. Když byly svatby třeba, tak se kuchařky sešli z příbuzenstva, jelikož se vědělo, kdo jak kuchaří, sešli se ženský. Na svatbě bylo minimálně 150 lidí. Dělalá se na dvě strany. V Sobotu začala u nevěsti, už po oddání. Nejbližší příbuzní byly zváni na obě strany. Přejíždělo se koňma, takže přijelo 4-5 páru koní a následovalo se. V prvním jeli novomanželé, v druhým starostružbové, a ti měli na starost nabízet pití.

Věnceslav: na svatbě se dávali Myrty, do klopý a na které byly straně, tak to záleželo na tom, kdo je svobodnej a kdo je ne, a tady se to nerozděluje. Tady už to tolik není na českých svatbách. Svobodným se dávala nalevo.

Víra s: Myrtu měl každý doma. Ona už byla u každýho doma, léta. Družičky je vešeli. Ve čtvrtek se zabíjelo prase, nebo telátko, kdy potřebovalo být hovězí na svatbu. Svatby byly nejmíně okolo 150. Normálně tam ale bylo okolo 400 lidí. To byly bratrance, sestřenice. Z baráku se vynášel všechn nábytek k sousedům. V létě se dělal stan, lidi měli stoly na půdách. Ty stoly se posváželi, lavice, vyparádilo se to. Vzádu se pověsil nějaký koberec na to dali. Prstýnky z papíru, byly vyšívání. V neděli se hulalo do pěti poobědvalo se dalo se kafe. Když se dezert snědlo a večer se jelo k ženichovi a už tam byly nakrytý stoly. Celá vesnice věděla kudyma se pojede. Svatba se zatahovala. Chlapi a

ženský se převlékli za nevěstu a ženicha a doprostřed vesnice se postavil stůl, věděli že stejnou cestou se nikdy nejelo, aby se nešlo stejnou stejně. Hodně se pilo. Muzikanti zahráli, zatancovalo se, dostala se vejslužka. V pondělí se už končila svatba, ale ještě chodili v úterý a ve středu...Na vesnici byly jen dvě do měsíce, a plánovalo se to tam. Na vesnici bylo hodně příbuzných, aby se jeden druhému nepletli pod nohy, tak se to dohodlo. Když jsem já měl svatbu, tak už se to dělalo v kulturáku. Oddávalo se na jevišti. Měli jsme paní učitelku, P. měla proslov, přání, vyšli družičky, mládenci, mladí. A rozepsali jsme se v dokladech, i když ty papíry byly předem připravený, no to bylo spíše takový, divadlo, tady dle se podepište, ale už to podepsaný bylo, a byl tam i oddávající, starosta.

Výzkumník: co třeba když se narodilo dítě.

Víra s: no to se sešli, to dítě nesmělo po dobu šesti nedělí ven, nemělo zmoknout, sedělo se doma. A po tom sešli nedělí se dělali křtiny, sešli se kmotři, kmotřičky a nejbližší příbuzenstvo, ale bylo to dost podobný svatbě a k tou se také samozřejmě popíjelo. Pil se hlavně tvrdý alkohol. a kdo ho pil tak spal v bramborách.

Věnceslav: Bylo tam hodně práce, všechno si dělali lidi sami a kupovalo se jen to co nebylo doma.

výzkumník: co třeba zahrady?

Věnceslav: ty máme jiný než Češi i dodnes, všechno si sázíme. Mámě cibule, kopr, šťovík atd.

Víra s: záleží to na lidech. Naše sousedka má jen kytky. Druhá má jabloň a třešeň a nestará se o to. My to třeba uskladňujeme do sklepa a jablka máme, ovoce ve sklepě. Jahody pro děti, okurky, vše, co potřebujeme, tak jsme zvyklí.

T: teď ještě tady pleteme, ale spíše jen ponožky na doma.

N: co třeba pohřby?

V: na pohřby se neměli nějaký zvyky. Člověk, když zemřel tak se pohřbil na třetí den. Na pohřeb se sešlo půl vesnice. V létě se stavěli stoly venku. Dali si po panáky. Stavěli jsme na stůl panáka a chleba ke fotce zemřelých, ale to je spíše ukrajinský zvyk, ale dělali jsme ho. Ukrajinci ještě maj devět dnů po pohřbu. Pak bylo 40 dnů a rok. U nás se to dřív nedělalo, ale pak se rodiny smísili a začalo se to dělat. Třeba když byly dušičky, poměnky, tak se sešli na hřbitově. To bylo v květnu. Přišel tam pop, pomodlil se za zesnulý a vzpomínali si na zesnulýho. To jsme nedělali, ale pak se to zavedlo. Třeba nikdy se na hřbitově nepilo, ale pak si to už mohla vidět. Na poměnky se tam dávali i to co měli lidé rádi. Někdy se to dělá i tady, ale český zvyk to není.

T: ještě je tady takový nepsaný pravidlo, že vždy když se jde na návštěvu, ta nejde s prázdnou, že vždy se něco přinese, a tak když se o té návštěvě ví tak se obvykle něco upeče. Ale to je asi vše.

7.3. Narativní rozhovor s Janou

Jana: Tak povídej, co potřebuješ vědět

Výzkumník: Tak co mám ty tradice a zvyky Volyňských Čechů, kteří se ještě dodržují. Vlastně už jsem mluvila se S.S. a s V.T o tom. A většinou teďka vlastně dělám nativní rozhovory. A pak vlastně to šlo nejspíš jenom polostrukturované rozhovory. Hlavně zkoumáme, které zvyky a tradice se vlastně dodržují. Naposledy jsem se bavila o Holčenské, která se dodržuje.

Jana: No to jo, vlastně teď byla přerušena přesušena během Covidu. No jasně. Ale tu obnovil rady Strejda Vládě a teď ji organizuje hlavně brácha. Je dobře že to nějakým způsobem obnovil tenhle zvyk.

Výzkumník: Naopak vlastně se ještě. Jo jsme zrovna bavili i o Velikonocích. Že se vajíčka většinou třeba obarvují cibulí. Ano. To jsme se bavili o čem ještě jsme se bavili.

Jana: Já bych řekl že se ještě hodně dodržují ty zvyky, co se dělo na svatbách. Já třeba na těch, co jsem byla pozvaná. Dodržoval se zvyk že na svatbě, když skončí tak se nevěsta posadí ženichovi jakoby na klín. Sundala si závoj a ženichovi se sundá myrta. A tomu se říká odčepování. Tam je k tomu taková prostě písnička speciální. A hostě se taky odčepovávají a sundávají myrtu, která se dává do košíku. A kdo to neudělá tak potom ho posadí potom na židli a odčepují ho, obvykle je to muž. Dělá se to jako vtípnou formou víc. Dobře vím že na těch svatbách, co jsem byla taky jen takové odčepování dodržovalo.

Výzkumník: Tak to je super. Já totiž vždycky teďka při rozhovorech se vždycky od každého dozvím něco nového. Pak při rozhovoru s V.T. přišlo na téma těch zahrádek. Třeba co se týče pěstování zeleniny a ovoce a jahody pro děti. A že vlastně babička to tam taky předtím měla.

Jana: Taková zahrádka k tomu tak nějak jako patřila. Starší ročníky měli zahrádky pro život i když se podíváš do takových těch obcí jako je Krupka tak oni bez zahrádek neumí fungovat. Zahrádka má to, co patří jakoby k tomu životu že.... že bych řekla že si to ani neuvědomují že tu jak to je, ale oni bez zahrádky nedokážou fungovat.

Výzkumník: V minulých rozhovorech taky přišla otázka ohledně návštěv. Že, když jde člověk na návštěvu tak se většinou něco malého přenese. Jako že se třeba něco upeče nebo se přenese flaška nebo něco prostě.

Jana: U nás to zase bych ani neřekla že je to zvyk, ale spíše lidská slušnost. Tohle bych řekla že je i celkem v Rusku nebo na Ukrajině....Pak ještě co bych řekla že se hodně jakoby udržuje u nás tak jako ruční práce. Já si myslím že se to taky tady tolik nevidí že... že když vezmeš ty babičky tak všechny buď pletou nebo háčků. Nebo chlapi vyřezávají ze dřeva nebo pletou košíky. Já mám třeba kamarádky jsou v mém věku, tak ty považují koukání na televizi za plýtvání časem, tak vždy když jí sledují tak u toho něco dělají.

Výzkumník: Tak to je super najdu jsem si nikdy neuvědomila. Naopak jsme se vlastně bavili i třeba o pohřbech že se vlastně jakoby že je to ukrajinský zvyk ale že se to dodržuje, že když je tam ta fotka toho zesnulého tak se tam dá kus chleba a panák.

Jana: O tomhle moc nevím ale vím, že se to dělalo, ale je to asi ukrajinský. Ale víš, co se dělalo, že když někdo zemřel v tom bytě tak se třeba zakrylo zrcadlo prostěradlem třeba. Když tam byl ten zesnulý tak byl vždy světský pohřeb, který proběhl v baráku. Nedokážu říct, jestli se to vše tady zachovalo nebo jestli se to dodržuje. Tohle to fakt nevím.

2: Jo to je dobrý, a to když tak můžu pak dát do toho polostrukturovaného rozhovoru a zeptat se, jakože různě takže to bude v pohodě. A ještě co co mě napadá. Jenom vím že S.S. se hodně bavil o jídle.

Jana: No tak asi to jídlo je důležitá součást, protože všechny volněnácké rodiny pečou koláče, ale obvykle má každá jiný recept a dělají se od oka. Učím to i svoji dceru, a vždy doma musí být napečeno, co kdyby někdo přišel. Já považuji, že když nemám napečeno, že jsem někde selhala. Jako samozřejmě můžu být v práci nebo se něco stane, ale když mám čas tak vždy vařím nebo pečou.

Výzkumník: S tématem vaření mě napadá, že dost často pěstuje šťovík na bílý bořšť.

Jana: jo ten je důležitý. První rok, když jsme sem přijeli do Čech tak naše babičky a maminky dokonce chodili a hledali ho po polích a lesích alespoň ten divoký. Dnes si ho zasadili. ...Ještě se hodně dodržuje v rodinách, že když se narodí dítě tak musíš tam přijít na návštěvu a vyloženě koupit něco pro to miminko. Myslím si, že tady se to tolik jako nedodržuje, že spíš se to dodržuje jakoby v rámci rodiny asi když je to nejbližší rodina.

Výzkumník: Já jsem četla vlastně i knížku. Tu jak napsal L. a že jsem jí četla a strašně se mi líbilo, když jsem tam četla, že dívky mají červenou a kluci modrou barvu.

Jana: Je to pravda že se dělalo zavinovačky. Moje děti například od mojí matky dostali, bílé čepičky, v kterých byla provázaná stuha M. měl modrou a J. Měla červenou, ale moc se nelíbili osobně...Co ještě. Třeba si pamatuju, že to dělala naše babička a já to taky dělám, že když sednu do auta řeknu Pán bůh s náma a zlý pryč a ani si to obvykle neuvědomuju a dělám to automaticky... ještě že se dělali před tím povlaky na polštáře, ale

dnes už se to tolik nedělá. Jo a když byla svatba, tak se vždy dělali peřiny pro nevěstu, aby až se odstěhuje tak aby nepřišla s prázdnou, mě je moje maminka udělala, a uvidíme, jak na tom bude J. ale zatím studuje...A to je asi všechno víc už opravdu nevím.

Výzkumník: tak děkuji za rozhovor a těším se, až si zase budeme moct promluvit.

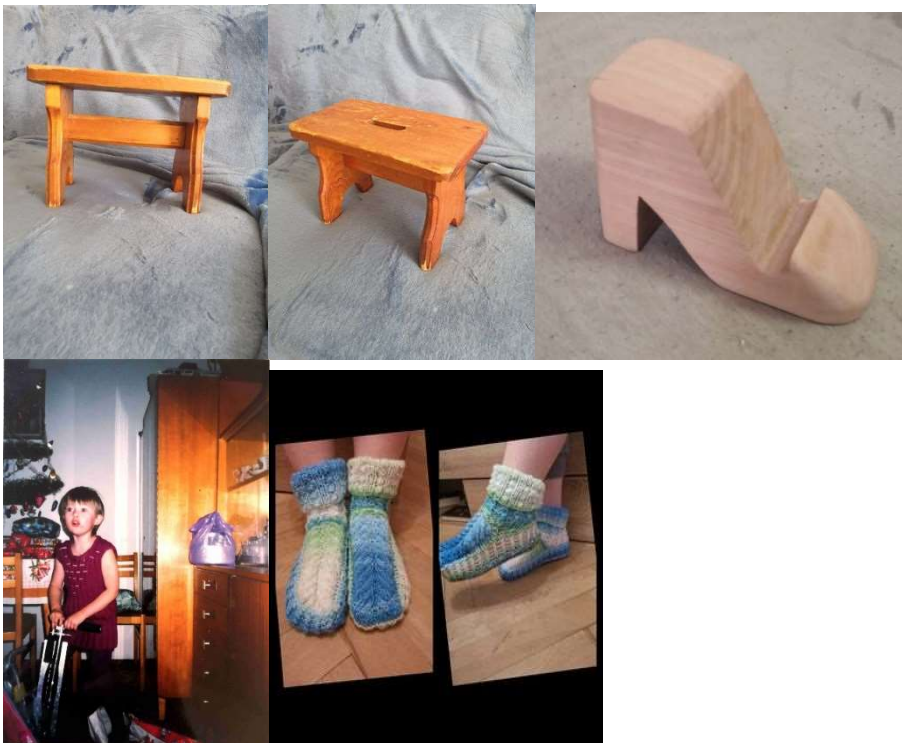
Jana: Tak měj se V. a hodně štěstí. Ahoj.

Výzkumník: Ahoj.

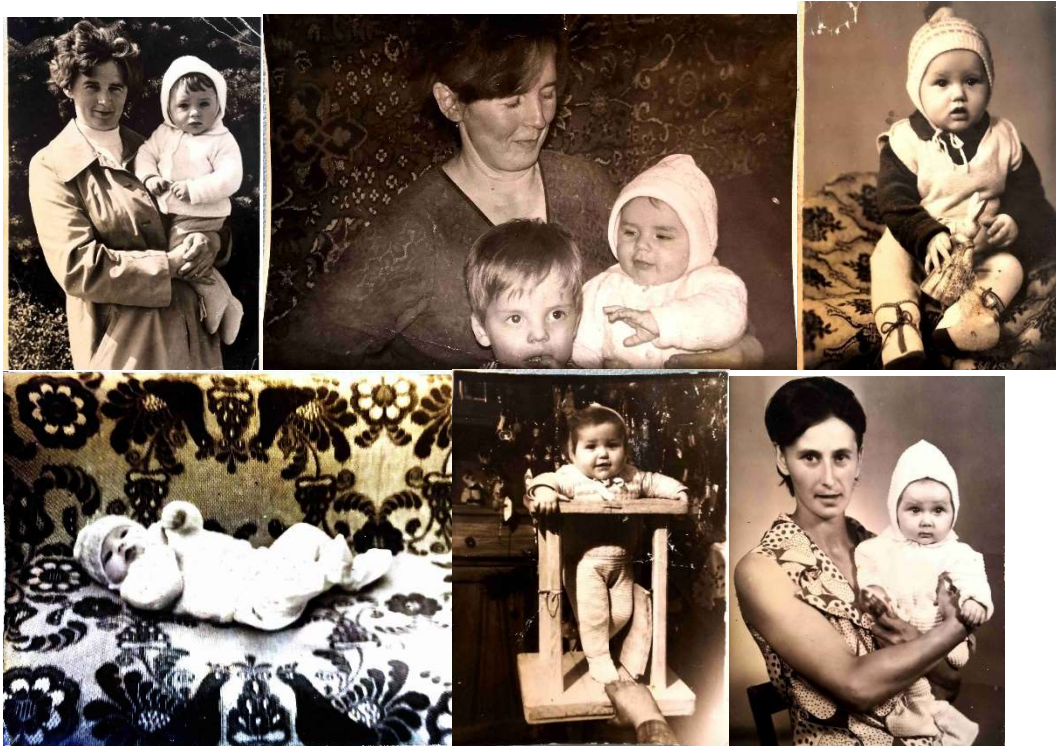
7.4. Fotodokumentace

Ve fotodokumentaci se nacházejí fotky pořízené mnou a v mém osobním vlastnictví. Fotky, které do těchto dvou kategorií nespádají mají přidělení své vlastní odkazy.

Ruční výroba

Ruční výroba pro novorozence a batolata

Oslava Nového roku

Svatba

Pohřeb

Hudba

Rodinná setkání/ zábava

Křtiny

Holčenská

²³ HLOUŠEK, František. Bujará oslava: Volyňští Češi se po roce sešli v Nechanicích: Setkání Volyňských Čechů – ples zvaný Holčenská v Nechanicích. *Hradecký deník.cz* [online]. 10.03.2014 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z:

Statek

Kroj

